

4. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти національної безпеки України : монографія. Харків : Право, 2015. 200 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред.: М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1368 с.

6. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 12. *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 2. С. 13–16.

7. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія. Київ : Атіка, 2004. 296 с.

Цезар А.Р.

студентка,

Юридичний факультет

Національного авіаційного університету

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ І ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ

Міжнародні стандарти поведження із засудженими – це прийняті на міжнародному рівні норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів і установ виконання покарань. Ці стандарти були узгоджені міжнародною спільнотою і в їх підґрунті насамперед лежить «Загальна декларація прав людини». Прийняті на її розвиток «Міжнародний пакт про громадянські і політичні права» та «Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права», які породжують юридичні зобов'язання для держав, котрі їх ратифікували (в тому числі й Україна), містять відповідні положення щодо поведження з особами, позбавленими волі [1; 4; 5].

Крім цих міжнародних документів загального (універсального) характеру є доволі великий перелік документів, що доповнюють і деталізують загальні принципи і безпосередньо стосуються засуджених. Перелік основних міжнародних правових документів щодо осіб, що відбувають покарання за вироком суду, нараховує понад 30 найменувань. За ступенем зобов'язань, що виникають при впровадженні міжнародних стандартів у кримінально-виконавче законодавство тих чи інших країн, існують положення, що є обов'язковими до виконання в національних кримінально-виконавчих системах, і такі, що

розглядаються як рекомендації, для реалізації яких повинні бути створені відповідні соціально-економічні передумови [2, с. 48].

Принципи, закладені в Загальній декларації прав людини, розвиваються в таких актах спеціалізованого характеру, що мають своєю метою виклад стандартів поведження із засудженими, як Мінімальні стандартні правила поведження з ув'язненими (1957 р.), Декларація про захист всіх осіб від катувань і інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання (1975 р.), Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (Токійські правила, 1990 р.).

Серед перерахованих міжнародних документів можна виділити стандарти:

а) що стосуються поведження з особами, позбавленими волі, серед яких чільне місце займають Мінімальні стандартні правила поведження з ув'язненими і Європейські тюремні правила, та

б) правила застосування заходів, не пов'язаних із позбавлення волі (Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) і Європейські правила щодо громадських санкцій та заходів) [2, с. 57].

Вагомого значення для захисту прав засуджених через обов'язковість для країн, що їх ратифікували, набули Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенція проти катувань і інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання та Європейська конвенція з попередження катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поведження або покарання.

Ідеї, положення та вимоги, що містяться у Загальній декларації прав людини і в міжнародних документах, що містять стандарти поведження із засудженими, повинні максимально враховуватись у національному кримінально-виконавчому законодавстві і співвідноситись з принципами кримінально-виконавчої діяльності. Загальна декларація прав людини, міжнародні стандарти поведження із засудженими та національне кримінально-виконавче законодавство співвідносяться між собою як загальне, особливе й окреме (одиничне). Під цим кутом зору кримінально-виконавче законодавство і кримінально-виконавчу діяльність, у яких імплементовані міжнародні стандарти поведження із засудженими, слід розглядати як відображення єдності загального та одиничного [1].

Мінімальні стандартні правила поведження з ув'язненими і Європейські тюремні правила містять стандарти-рекомендації, тобто положення, що сформульовані у цих документах, не мають обов'язкової юридичної сили, про що прямо сказано у вступі, де визначається статус

цих правил. Але, незважаючи на це, розроблені на рівні Організації Об'єднаних Націй і Ради Європи стандарти поводження з позбавленими волі визнаються міжнародними організаціями, урядами й неурядовими організаціями і, зокрема, адміністрацією місць позбавлення волі. Обидва документи мають на меті запропонувати свої рекомендації по створенню мінімальних загальноновизнаних гуманних умов тримання позбавлених волі, які б забезпечували повагу людської гідності.

Основоположні принципи поводження з особами, позбавленими волі, фундаментального характеру, що містяться в міжнародних документах, ґрунтуються на необхідності забезпечувати права засуджених, що невіддільні від загальних прав людини. Це означає, що позбавлені волі мають право на: життя та особисту недоторканність; здоров'я; працю; відпочинок; незастосування до них тортур чи іншого нелюдського поводження; повагу людської гідності; належні правові процедури; свободу від будь-якої дискримінації; свободу від рабства; свободу совісті та думок; свободу віросповідування; недоторканність сімейного життя; самовдосконалювання [3].

Таким чином, питанням виконання покарань і поводження із засудженими присвячена низка міжнародних нормативно-правових актів, відповідно до яких виправлення засуджених має на меті мінімізацію негативного впливу позбавлення волі на особистість та соціальну поведінку осіб, позбавлених волі.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини: Декларація Організації Об'єднаних Націй від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 01.04.2019).
2. Кримінально-виконавче право України: Підручник / за ред. А.Х. Степанюка. Харків: Право, 2013. 256 с.
3. Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими: Правила Організації Об'єднаних Націй від 30.08.1955 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212 (дата звернення: 01.04.2019).
4. Про громадянські і політичні права: Міжнародний пакт Організації Об'єднаних Націй від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 01.04.2019).
5. Про економічні, соціальні і культурні права: Міжнародний пакт Організації Об'єднаних Націй від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: 01.04.2019).